

Otvoritev razstave v Celju, 2. 10. 2008

Časovno obdobje ni bilo izbrano zgolj naključno. Prvo letnico (1786) so avtorji izbrali zaradi najstarejšega ohranjenega načrta za slovenski del Štajerske, ki ga je izdelal Andrej Jernic, okrožni inženir v Celju. Druga letnica (1849) pa tako ali tako pomeni ukinitev delovanja okrožnih uradov zaradi uveljavitve nove državnoupravne ureditve.

Ker so avtorji razstave in kataloga želeli vzpodbuditi zanimanje za razstavo, si je mogoče na razstavi in v katalogu ogledati tudi kakšen objekt iz manjšega kraja, razstavljene eksponate pa nameravajo predstaviti tudi širši javnosti izven Celja in Maribora.

Ob razstavi je izšel zelo obsežen in privlačen skupni katalog. Ker so načrti nastali v času delovanja okrožnih uradov (od druge polovice 18. stoletja je moral stavbni inženir za vsako stavbo ali adaptacijo izrisati stavbni načrt), je najprej v katalogu obsežneje prikazano upravno poslovanje okrožnih uradov.

Delovanje in pristojnosti okrožnih uradov so prikazane v teh poglavjih: Teritorialni obseg Celjskega in Mariborskega okrožja, Delokrog okrožnih uradov (pristojnosti, uslužbenci), Sistem poslovanja s spisi v času delovanja okrožnih uradov ter njihova današnja ohranjenost (avtorica prispevka nas opozarja na dejstvo, da ohranjeno arhivsko gradivo okrožnih uradov Celja in Maribora ne predstavlja celote ustvarjenega gradiva, ampak zajema le obdobje prve polovice 19. stoletja), Gradbeni predpisi v požarnih redih pred sprejetjem gradbenega reda za Štajersko leta 1857 (nekateri predpisi v požarnih redih so se nanašali tudi na zidavo objektov v mestih in trgih).

V katalogu je posebna pozornost namenjena prikazu delovanja posameznih okrožnih inženirjev in zidarstvih mojstrov, ki so delali med letom 1786 in letom 1849 v Celju ter Mariboru. Bibliografija posameznih zidarstvih mojstrov temelji na ohranjenem arhivskem gradivu, saj so omenjeni zidarstvi mojstri v zgodovinski kot tudi umetnostnozgodovinski literaturi malo znani.

Prikaz razstavnih eksponatov na razstavi v Celju

Na razstavi in v katalogu so predstavljeni izjemno pomembni in hkrati zelo slikoviti zgodovinski viri, vredni celovite, interdisciplinarne znanstvene obdelave in predstavitve. Še več, to so načrti, ki se lahko pohvalijo s častitljivimi letnicami, stari so namreč tudi 200 let in več.

Kot je bilo že omenjeno, je ob razstavi izšel skupni katalog, v razstavišču Pokrajinskega arhiva Maribor pa si lahko ogledate razstavljene načrte, ki se nanašajo na nekdanje mariborsko okrožje, v razstavnem prostoru Zgodovinskega arhiva Celje pa načrte, ki se nanašajo na nekdanje celjsko okrožje.

Sodelovanje med dvema arhivoma ni novost, zato si lahko želimo, da bi bilo takšnih in podobnih skupnih projektov arhivov v prihodnosti še več.

Hedvika Zdovc

Brez meja

Milana Jakšiča, direktorja Zgodovinskega arhiva Pančevo (Istorijski arhiv u Pančevu), je v Celje pred dvema letoma sicer zanesla njegova prva ljubezen – slikarstvo, kljub temu pa si je med pohajkovanjem po mestu vzel nekaj časa tudi za obisk Zgodovinskega arhiva Celje. Tja ga je zvalila poklicna radovednost, povezana z njegovo trenutno zaposlitvijo. V direktorju celjskega arhiva Bojanu Cvelfarju mu je tedaj uspelo zbuditi zanimanje za skupne projekte in strokovno sodelovanje obeh arhivov, ki med drugim hranita zanimivo, dokaj bogato in dobro obdelano zbirko obrtnih listin in ta se je zdela kot nalaga za pripravo prve skupne razstave. Vsak arhiv je v začetku tega leta izbral po deset obrtnih listin (pomočniških spričeval), ki izvirajo iz 18. in 19. stoletja, pripravil reprodukcije in besedilo svojega dela skupnega kataloga ter poskrbel za prevod partnerjevega besedila. Naloga sta se lotila Milan Jakšič v Pančevu in Aleksander Žižek v Celju.

Že med pripravo kataloga se je pokazala precejšnja sorodnost arhivskega gradiva in utemeljenost našega prvega skupnega projekta. Pančevo je namreč po letu 1716, ko se je rešilo turške oblasti, zlasti pa po letu 1794, ko je bilo razglašeno za svobodno vojaško naselbino in dobilo enotni ceh, za svojo okolico tudi v novem habsburškem državnem okviru odigralo podobno pomembno vlogo obrtnega in trgovskega sre-

dišča, kjer so se križale poti številnih obrtnikov, trgovcev in popotnikov, kakršno je v isti državni tvorbi že stoletja opravljalo Celje.

Predstavljena pomočniška pisma kotlarjev, suknarjev, čevljarjev, mizarjev, kovačev, krznarjev in krojačev se torej razlikujejo večinoma le po kraju, v katerem so bila izdana, družijo pa jih poenotena forma z upodobitvijo kraja ali/in obrtnih atributov ter z obrtnim redom cesarja Karla VI. predpisan obrazec.

Dogovorili smo se, da bo razstava najprej na ogled v Srbiji, v arhivskem razstavišču v središču Pančeva. Sodelavci Zgodovinskega arhiva Pančevo so medtem poskrbeli za natis kataloga in postavitve eksponatov (reprodukcij). Otvoritev prve skupne razstave arhivskega gradiva celjskega in pančevskega arhiva je bila v petek, 23. maja 2008, udeležili pa smo se je tudi zaposleni v Zgodovinskem arhivu Celje. Veseli nas, da so v Pančevu razstavo lepo in naklonjeno sprejeli. O tem priča vrsta uglednih gostov na otvoritvi – med njimi so bili predstavniki veleposlaništva Republike Slovenije, mesta Pančevo ter kolegi iz Arhiva Srbije, Arhiva Vojvodine in Arhiva mesta Novi Sad, ki smo jih med svojim potovanjem po Srbiji tudi obiskali. Takrat smo si tudi ogledali omenjene arhive. Mislim, da je bila izbira gradiva za razstavo zelo posrečena ne le zato, ker podobno gradivo najdemo v enem in drugem arhivu, temveč predvsem zaradi vsebine teh listin – pomočniška pisma (spričevala) so namreč imetniku omogočala neovirano popotovanje, druženje in izmenjavo znanj, odpirala so mu meje in vrata do zaposlitve vsaj v velikem prostoru habsburške države. Ti dokumenti dokazujejo, da sta bila enoten gospodarski prostor in prost pretok ljudi resničnost že nekaj sto let pred najnovjšo evropsko integracijo in da so edine meje, ki jih ni mogoče premagati, tiste v glavah.

Od 19. septembra je razstava na ogled v prostorih Zgodovinskega arhiva Celje, glede na zdaj še neformalne predloge za nadaljnje sodelovanje pa smo lahko prepričani, da bo sledil še kak celjsko-pančevski projekt.

Aleksander Žižek

Franc Premrl, podraški župnik in fotograf

Pokrajinski arhiv v Novi Gorici se je z razstavo o podraškem župniku in amaterskem fotografu Francu Premrlu letos spomnil dvajsete obletnice njegove smrti in osemdesete obletnice njegovega prihoda na službeno mesto v Podrago. Spodbuda za raziskavo Premrla in njegove dejavnosti ter postavitve razstave njegovih fotografij pa nista bili omenjeni obletnici, pač pa dejstvo, da so se našli negativni s Premrlovimi posnetki.